

Hayvan Davranışı

Esmerin Tadı....

Şöyle yelesini kabartmış size doğru koşan bir aslan, görkemli bir görüntü (elbette siz görüntüyü televizyonda, ya da sağlam bir aracın penceresinden izliyorsanız). Ancak şimdiye kadar yelelerin ne işe yaradığı tartışma konusuydu. Kimine göre, yele, tıpkı tavuskuşunun kuyruğu gibi cinsel çekicilikten başka bir işlevi olmayan, yararsız bir uzantı. Kimine göreyse, kavgada başı ve boynu yaralanmaktan koruyan bir kalkan. Tanzanya'daki Serengeti Ulusal Parkı'nda aslanları 24 yıldır izleyen Minnesota Üniversitesi'nden (ABD) Craig Packer ile doktora öğrencisi Peyton West'in çalışmaları, konuya bir açıklık getirmiş görünüyor: Yele, biyolojik bir bedel pahasına, erkeklerin durumları konusunda dişilere ve rakip erkeklerle bilgi veren bir işaret. Packer ve Peyton, parktaki aslanların fotoğraflarıyla, 1964 yılından bu yana yaşları ve durumlarıyla ilgili olarak tutulmuş kayıtları karşılaştırdıklarında, uzun ve koyu yelere sahip as-

lanların , daha erişkin olduklarını, testosteron hormonu düzeylerinin yüksek bulunduğunu, daha az yara izi taşıdıklarını ve daha besli olduklarını görmüşler. Yelelerin sağlık ve statü işareti olup olmadığını deneysel olarak belirlemek için de araştırmacılar, değişik renk ve boyda yeleder taşıyan, gerçek boyutlarda erkek aslan maketlerini kırlara bırakarak, canlı aslanların nasıl tepki göstereceklerini izlemişler.

Beklendiği gibi erkek aslanlar, koyu, uzun yeveli "kabadayılar"dan uzak durup, kısa, açık yeveli hemcinsleriyle ilgilenmişler. Bir başka deneyde de araştırmacılar dişi aslanların seslerini teyipten yayınladıklarında, bu yeni "dişilerin" çağrısına ilk koşanlar uzun yeveli "esmerler" olmuş. Araştırmacıların yorumu: Koyu yeleder, öteki erkeklerle geride durmanın daha akıllıca olacağını söylüyor. Maket deneylerine dişi aslanların tepkisiyle farklı olmuş. Dişiler, şaşmaz biçimde koyu yelederlerin yanına sokulmuş. Nedeni açık: Koyu yeleder uygunluk ve sağlık işareti ve sağlıklı bir erkek de dişisini ve yavrularını öteki erkeklerin saldırısından daha iyi korur. Bununla birlikte cinsel çekiciliğin bedeli hayli ağır. Araştırmacılara göre koyu ve uzun bir yele, insanın ağustos sıcaklığında boğazına dört beş kat yün atkı sarmasıyla aynı etkiyi yapıyor. Aslanların kızılötesi kamerayla çekilen görüntülerinde de yelederlerin sıcaklığı vücutta hapsederek büyük bir ısı kaynağı oluşturduğu açıkça görülmüş. Bu durumda dişilerin seçiminin doğruluğu da kendiliğinden ortaya çıkıyor. Zorlu koşullara karşın yelesinin boyundan ve renginden vazgeçmeyip görünüşünü koruyan bir aslan, çok güçlü bir erkek olmalı.

Science, 23 Ağustos 2002

Kuş Beyinli mi?

Alet kullanmak, hayvanlarda yeni gözlenmiş bir davranış değil. Ceviz kırmak için taş, ya da karıncaları yuvalarında avlamak için uzun dallar kullanan şempanzeler yıllardır biliniyor. Ancak, Avustralya'nın doğusundaki Yeni Kaledonya adalarında yaşayan bir karga türü, belirli bir amacı yerine getirmek amacıyla mevcut bir aletin yapısını değiştiren ender hayvanlardan. Üstelik insana en uzak olanlardan. Bilim dünyasında önemli yankılar uyandıran bir deneyde, dişi bir Yeni Kaledonya kargası uzun bir tüp içinde gagasıyla yetişeme-

diği küçük bir yiyecek kovasını, düz bir teli büküp olta biçimine getirerek çıkarmayı başardı ve bu başarıyı sürekli tekrarladı. Oxford Üniversitesi Zooloji Bölümü araştırmacılarınca izlenen ve sonuçları 9 Ağustos tarihli Science dergisinde yayımlanan deneyde dişi karga, geçerli 10 denemenin dokuzunda büküldüğü telle yiyecek kovasını çıkartmayı başardı. Deneye katılan erkek kargaysa bir kere kovayı düz bir telle çıkarttıktan sonra başka denemeye girişmeyip eşini izlemek, ve üç karesinde çıkarılan yiyeceğe el koymakla yetindi. Dişi karga, 9 cm uzunluğunda ve 0,8 mm kalınlığındaki telleri bükmek için önce telin ucunu tüpü plastik bir leğene tutturmuş, bantla leğenin kenarı arasında, ya da

düzenekten uzak bir yerde iki ayağı arasına sıkıştırarak , öteki ucunu da gagasıyla çapraz biçimde bükmüş. Başka araştırmalar, insanlara en yakın hayvan olarak bilinen şempanzelerin bile yiyeceğe ulaşmak için mevcut bir aletin şeklini değiştirmeyi kendiliklerinden beceremediklerini gösteriyor. Birkaç yıl önce gerçekleştirilen bir deneye katılan şempanzelerin hiçbiri, kendilerine uzun uzadıya nasıl yapacakları gösterilmeden önce, kendiliklerinden önlerinde duran kıvrık bir boruyu düzleştirip bir çukurdaki elmaya erişmeyi başaramamış. Ancak doğa gözlemlerinde bu işi başaran hayvanların da olduğu bildiriliyor. Bir seferinde, bir erkek Capuchin maymununun, bir tel parçasını düzleştirip uzatarak yemek istediği bala eriştiği gözlenmiş.

Science, 9 Ağustos 2002